

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Naznanilo. — Slovenje-štajerskemu učiteljstvu! — Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite! — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inzerat.

Naznanilo.

Na tem mestu smo že večkrat naznanili, da je sedaj uredništvo našega lista v Idriji in ne več v Ljubljani. Vkljub temu pošiljajo nekateri dopisniki še vedno svoje dopise v Ljubljano, kar provzroča dostikrat zamudo. To velja zlasti za c. kr. okrajne šolske svete. Naznanjamo torej še enkrat, da se glasi sedaj naš naslov samo: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji.

Slovenje-štajerskemu učiteljstvu!

Viribus unitis.

V organizaciji je moč. Da so te besede resnične, o tem ni dvoma, zakaj dandanes skoro vsi slojevi hite pod okrilje organizacije, zavedajoč se, da morejo le od nje pričakovati boljše bodočnosti.

Tudi učiteljstvo je v tem oziru storilo velikansk korak. Z mladeniškim ponosom se ozira na svojo organizacijo, ki je tesna, nepretrgljiva vez, ki spaja vesoljno zavedno napredno učiteljstvo naše širše očetnjave.

Mimo drugih učiteljskih zvez mnogojezične Avstrije je za nas avstrijske Jugoslovane velevažna naša dična »Zaveza«. Ona združuje večino avstrijskih jugoslovanskih učiteljev. Imamo pa tudi deželne združbe, da je vez tem močnejša. Kranjci imajo svoje deželno učiteljsko društvo, Primorci in Štajerci tudi.

V vsaki deželi ima učiteljstvo svoje ožje interese. Zato se je osnovala za Spodnji Štajer »Zaveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic«. Le-ta ima svoj prvi občni zbor o Veliki noči v Celju. Skoró vsa spodnještajerska učiteljska društva obkrikuje ta »Zaveza«, samo dve društvu hočeta čakati bodočnosti. O tej »Zavezi« so še vedno različna mnenja. Večina učiteljstva se ogreva za »Zavezo«, jo smatra kot prepotrebno, dočim se pa nekaternikom zdi nepotrebna, češ, da je itak preveč združb. Da se pa stališče glede »Zaveze« popolnoma pojasni, se je odločil upravni odbor, da postavi na dnevni red prvemu občnemu zboru kot najvažnejšo točko: »Kaj hočemo?«

Uverjeni bodite, tovariši, da je tudi nam Spodnještajercem potreba ožje zveze, da enotno postopamo v vprašanih tičočih se edino nas.

Časi so resni. Čuvajmo, da nas ne zasačijo nepripravljenih. Učiteljstvo in šola imata še vedno dosti sovražnikov.

Dela je tudi mnogo. Zadnja leta se nam je bojevati toliko, da bi v resnici že lahko omagali, če ne bi imeli zavesti, da se bojujemo za sveto in pravično stvar. Dasiravno smo si v žadnjem času nekoliko priborili, vendar ne smemo odnehati, če hočemo priti do popolne zmage. Delovati moramo tudi na to, da si učiteljstvo pribori zastopstvo v različnih korporacijah, kjer odločujejo v učiteljskih in šolskih vprašanih, kakor n. pr. v deželnih zborih in državnem zboru. Ali nima opraviti pri tem tudi »Zaveza?« Tako je še važnega marsikaj! Zato pa ravnajmo skupno, združeno, več glav ve več.

Dolžnost vsakega zavednega spodnještajerskega učitelja je, pa tudi stanovska zavednost zahteva, da se udeleži prvega občnega zbora »Zaveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic« v Celju dne 5. aprila t. l.

Pogrešati tudi ne smemo svojih šolskih nadzornikov in drugih zastopnikov, ki odločujejo o naših koristih in potrebah. Če hočejo biti čuvaji naših pravic, če hočejo pospeševati koristi šolstva in učiteljstva, nas morajo poznati! A če nas hočejo poznati, morajo zahajati v našo sredo, morajo čutiti z nami, morajo vedeti, kako smo zavzeti za svoje pravice, morajo vedeti, kaj hočemo, kaj zahtevamo.

Na veselo snidenje torej o Veliki noči v Celju!

Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite!

(Dalje.)

Stem smo pojasnili dovolj jasno individualnost klerikalizma. Dokazali smo, da ni prav nič izbirčen v boju za dosego svojega ideala. Takoimenovano klerikalno geslo »namen posvečuje sredstva«, ima glavno nalogo v tem boju. Laž jim je vsakdanja reč, resnica jim je dobra, kadar se jim zdi. Resnica, božja hčerka, bi morala biti tem ljudem sveta, a jo zametujejo, da lažje dosežejo svoj namen, ker posvečuje namen sredstva. Njihovo časopisje je padlo globoko v brezversko nesramnost, in po njem se pohujšuje naš narod z

licemerstvom in zavijanjem resnice. Greh se je jel proslavljati kot čednost, neumnost kot modrost, zvijača kot pristno dobro delo, laž kot resnica, sleparija kot poštenost, širokoustna baharija kot pogum in razžaljivo hujskajoče napadanje kot velika zasluga. Te lastnosti so jele že poganjati kali med našim narodom. Poznamo več takih klerikalnih pristašev, ki so se nasrkali iz klerikalnega časopisja tega smradu. Zagriženi so, nestrpljivi, sovražni, lažnjivi, potuhnjeni, človeku se ne upajo pogledati niti v obraz. Vse, kar berejo v teh časopisih, jim je sveto in resnično, sovražijo resnico kot hudič križ, prepirljivi so, in ako se napijejo geruša ali božje vinske kapljice, so pa naravnost neznosni: ni mogoče več govoriti z njimi pametne besede, ščuvajo ter so napravljeni naravnost na boj. Molijo na videz prav radi, pa njih molitev se prav nič ne ujema z njihovim življenjem; podobni so navadnim terciarkam, ki tičijo ves dan rade v cerkvi in se ližejo duhovnikom pri vsaki priliki, a doma in v navadni družini so podobne satanu samemu: ščipljejo s svojim hudobnim jezikom vsakega, pred njimi ni varna in sveta čast nikogar. Taki ljudje so prava kuga človeške družbe, ker so na videz sveti, v resnici so pa pobeljeni grobovi — to je prava odgoja in podoba našega klerikalizma.

Učiteljstvo, vajeno v šoli pri odgoji opazovati šolsko mladino, gleda z največjo žalostjo v bodočnost našega naroda. Ne sme iti več tako naprej! Dovolj toliko, ustaviti se mora ta naval pregreh in zavajanja. Prave vere ni več, ker pohušujejo svet dan za dnevom.

* * *

Prestopiti hočemo sedaj k obrambi proti najnovejšemu zasramovanju učiteljskega stanu in šole. Da bi mogli zavriniti vsa obrekovanja, podpihovanja in razžaljenja na naš stan. in šolo, kar jih je klerikalizem o raznih prilikah in raznih časih metal in bruhal iz sebe, je nemogoče, to smo le v glavnih potezah že zavrtili. Zavrtili hočemo najnovejše napade, da pojasnimo s tem svoje stališče ter krutemu našemu sovražniku zamašimo usta. Začeti moramo z 289. številko »Slovenca« dne 15. decembra 1903. Očitali smo klerikalizmu v boju na Amonite št. II., da smo že marsikaj dokazali, a na vse naše dokaze je imel »Slovenec« in z njim ves klerikalni aparat samo molk, seveda, ker resnica je le ena in ta se da težko ovreči. Na naše očitane nam je vendar »Slovenec« posvetil uvodni članek z naslovom: »Proti ljudstvu!« št. I. To je znamenje, da bomo imeli še čast slišati njegovo navadno sramočenje, zavijanje resnice, laž in obrekovanje. Originalen je že naslov, s katerim nas je počastil ta poštenjakovič. Nam torej očita, da smo proti ljudstvu. Tu vidimo že namen, ki posvečuje sredstva. Dokazali smo, kak očiten ljudski slepar je klerikalizem. Da bi svoje verne nerazsodne pristaše utrdil za svoj ideal, slepi, laže in očita dalje, da je učiteljstvo proti ljudstvu, ko je vendar pribita in dokazana resnica, da ga ni stanu pod solncem, ki bi žrtvoval vse svoje moči za ljudski blagor kakor je ravno učiteljski stan. Izvzemši šolo je učiteljstvo zlasti na kmetih delavno do skrajnosti za ljudski blagor pri kmetijstvu, društvenih zadevah, obč. zadevah in celo v cerkvi; tako da nima pokoja noč in dan, da žrtvuje vse svoje dušne in telesne moči večkrat v svojo lastno škodo; pri tem trudapolnem delovanju je klerikalizem nemaren in len opazovalec. Sedaj se pa upa trditi, da smo ljudstvu nasprotni! Nasprotni smo res klerikalizmu, ki vodi naš narod v pogubo in gmotno škodo, nismo pa proti ljudstvu, ampak za ljudstvo, ki ga ljubimo, čislamo in spoštujemo,

zato ga hočemo obvarovati največjega zla — klerikalizma. Čujmo, kako se glasi oni članek! »Tista afektirana govorniška prikazen z imenom Engelbert Gangl je skrupcal z groznim teatraličnim patosom pomešan članek »Na boj na divje Amonite« in ga priobčil v »Učiteljskem Tovarišu«, v katerem ima že nekaj časa pravico preobračati kozolce. V tem članku pozivlje kranjsko učiteljstvo na najsrdečjši boj proti katoliško-narodni delegaciji v deželnem zboru in sploh proti naši stranki. Mi bi se za njegove bobneče fraze in besno kričanje ne zmenili mnogo, kakor se ne zmenimo za kričanje glumača na semnju, ki s svojim vpitjem ljudi bolj odganja od svoje kolibe, kakor jih pa vabi, ako bi tako glumaško pisarjenje, uprizorjeno »v imenu naprednega učiteljstva« ne bilo v stanu kompromitirati vsega slovenskega učiteljstva za nedogledne čase pri slovenskem ljudstvu, ker ljudstvo ne ve, kdo piše, ampak kar naglo sodi: »Vsi so taki.« — —

Kaj takega je zmožen skrupcali le kak klerikalni lenuh, ki ima patent za osebne napade, laž, baharijo in častikrajo. Najprej povemo odkrito, da Amonitov ne piše sam Gangl, ampak na njegovi strani so kot zvesti sotrudniki možje sivih las, ki so že neznosne reči prebili pred klerikalizmom, katerega dobrote poznajo še od konkordatske dobe sem, ki vedo in znajo povedati marsikaj, kar je celo klerikalizmu zapečaćena knjiga. Ti so govorili in bodo tudi v bodoče govorili, ker so z »Učit. Tovarišem« vred dobili zaupanje vsega učiteljstva. Klerikalizem je torej kradel čast in dobro ime, kakor je navajen in kakor smo že dokazali. Da bi mu povrnil čast in poštenje, o tem ni govora, in tega tudi nihče ne pričakuje.

Da je »Učit. Tovariš« pozval učiteljstvo očitno na boj proti klerikalizmu, ni prenačljeno in glumaško delo, ampak premišljeno, nujno potrebno delo, ker je do tega moralo priti, kakor smo že dokazali. Klerikalizem je sistematično deloval na to že mnogo let sem in zadnjo dobo nas je javno klical na boj s tem, da nam je odrekel to, kar je vsakemu človeku za obstanek neobhodno potrebno — kruh ali povišanje naših siromašnih plač, ter nas naravnost izzival, da naj govorimo, ker zahteva klerikalizem zadoščenja. — Zadoščenje pride! —

Da nas ta boj kompromituje pri ljudskih klerikalnih zastopnikih za nedogledne čase, to vemo in smo tudi že prej vedeli, ker je klerikalizem neizprosen nasprotnik šole, napredka in učiteljstva; zadušil bi nas v žlici vode, če bi mogel in smel, ker pa tega ne more, je storil, kar mu je bilo mogoče — odjedel nam je z namenom povišanje plač. Sedaj sicer naše ljudstvo ne ve še dobro, kaj je klerikalizem, ker se je učiteljstvo doslej premalo pečalo s takim poukom. Doslej je živelo zgolj zvestemu izpolnjevanju svojih stanovskih dolžnosti. Zdaj je pa primorano, da se gane, da poučuje narod in mu reže mrežo z oči toliko časa, dokler ne poreče: »Vsi so taki, proč z njimi!« (Dalje.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

X.

Vprašanje. Mudečemu se danes pri okrajnem sodišču, mi je kazenski sodnik zaupal, da je moj župnik vložil proti meni pismo tožbo. Prosil sem za vpogled; njen prepis se glasi:

Löbliches k. k. Bezirksgericht!

Ich reiche hiemit die Ehrenbeleidigungsklage gegen den hiesigen Lehrer N. N. ein.

Der genannte Herr war am 9. d. M. unter dem Pfarrhofenster ohne Kopfbedeckung und Oberrock gesehen. Zeuge: Meine Magd N. N. Diese Ausforschung unter dem Fenster geschah in den Abendstunden u. zw. zwischen 7 bis $\frac{1}{2}$ 8 Uhr, wie es schon Dunkel zu werden anfieng.

Solche Fensterbetrachtungen pflegen bei solchen Häusern angestellt zu werden, wo sich entweder lose Dirnen oder Diebe aufzuhalten pflegen, auf dass man einen Einblick in das lose Treiben solcher ruchlosen Taugenichtse gewänne. Im Pfarrhofe ist weder das Eine noch das andere der Fall. Daher ist eine solche Handlungsweise die gröbste Ehrenbeleidigung eines Privatmenschen, was erst eines Priesters. Nun bittet der Gefertigte höflichst, dass löbl. k. k. Bezirksgericht wolle gütigst ihm zur Seite stehen und gegen weitere derartige Ehrenverletzungen der gröbsten Art reagieren.

..... am

N. N., Pfarrer.

To je natančen prepis, nisem niti besedice izpustil. Ne čutim se krivega ter ne vem, da bi kdaj hodil okrog farovža in gledal skozi okno, kaj tam počenjajo, čeprav se ondi godé baje prav pikantne stvari. Ne zanimajo me ne župnik in tudi ne njegove »punce«. Moje stanovanje je blizu farovža, zgodi se često, da v poznih ali prav zgodnjih urah »knajpam« bos po trati za svojo hišo, mogoče, da mi hoče župnik podtikati tajno opazovanje. Moja dekla, mlado in zalo dekle, s katero župnik kaj rad pokoketuje, se pač močno zanima za farovž. Zasačil sem jo bil nekoč pri takem opazovanju, na kar sva ji jaz in tudi moja žena ostro prepovedala, to še v prihodnje storiti. Moja hiša stoji, žalibog, blizu farovža.

Župnik, ki se sicer šteje za Slovence, je menda zato vložil nemško tožbo, da bi se prikupil nemškomislečemu kazenskemu sodniku ter ložje dognal mojo obsodbo.

Župnik nasprotuje v vseh zadevah šoli, on je tudi moj osebni nasprotnik, izkuša mi škodovati, kjer le more. Šolski obisk zlorablja med ljudmi proti meni, češ, saj šolski zakon ni tako oster, on je le na papirju, le učitelj je tako strog, da noče ljudem nobene olajšave privoščiti, temveč sili še na bolj natančno izvršitev, nego jo zakon zahteva. Končno jo prav po hinavsko zavije, rekoč: »Saj vaš Tonček vseeno lahko v nebesa pride, četudi ne bo vsak dan in ves dan v šoli.« Ker pri nas okrajni šolski svet često starše kaznuje z občutnimi globami zaradi neizpričanih šolskih zamud, zlorablja župnik to zadevo proti meni tako, da sklepajo ljudje iz njegovih besed, da sem jaz hudoben, a on dober človek. S tožbo pri sodišču mu ne morem blizu, ker tega nikjer naravnost ne trdi. On gre v svoji ligvorijanski zvižči še dalje. Najprej izkuša te nazore med prizadetimi ljudmi utrditi, potem pa uči javno v cerkvi prav po morali sv. Alfonza Ligvorijanskega, da Bog zato greh dopusti, da bi ž njim kaznoval hudobnega človeka, češ, dovoljeno je storiti onemu človeku kaj hudega, o katerem mislimo, da je hudoben.

Jaz se ne čutim hudobnega, ali on me hoče v očeh ljudi s pomočjo šolskih zadev za takega proglasiti. Vsa znamenja in okolnosti kažejo, da namerava med nerazsodnimi ljudmi zanetiti proti meni upor in nasilstvo.

Ker jaz nisem nikdar voglaril okrog farovža in me vendar obdolžuje nelepega ponočnega vohunstva, sklepam, da mi jo hoče prav po ligvorijansko zasoliti. Moje knajpanje je gotovo svoji dekli natvezil za vohunstvo, in če še dodamo

ono njegovo razlaganje, zakaj Bog dopušča greh, je jasno, da bo ona lahkega srca pričala proti meni — po krivem.

Ker daje »Pisarna« mnogo dobrih nasvetov, prosim tudi jaz za pomoč, da se rešim te preteče klerikalne zvižče. Zadeva je nujna, prosim za odgovor brez zamude. Zajc.

Odgovor: Mili moj! Ako je Tvoje pismo pisano v luči resnice in če nisi v njem ničesar prikrlil, kar bi dejstvo bistveno predrugačilo, ničesar za svojo osebo olepšal, a za župnika namenoma poslabšal, podpiram Tvoje mnenje o župnikovi ligvorijanski morali tudi jaz. Župnik namerava dognati pri sodišču Tvojo obsodbo, pozneje bo iztaknil več podobnih zadev, končno bo izkušal doseči Tvoje premeščenje v drugi kraj, sklicevaje se 1. na Tvoje obsodbe, 2. na napade in sovrašтво ljudi do Tebe, ki ga je on zanetil 3. in še na druge podobne zadeve. Znanih mi je več slučajev, v katerih so župniki podobno ravnali. Šolske oblasti, ki mislijo, da smejo svojo moč in oblast rabiti le proti učitelju, ne pa proti duhovniku, ki učitelja nikoli ne branijo pred napadi, temveč ga še celo ovirajo, da se ne more uspešno braniti pred krivičnimi napadi, so šle tudi tedaj na duhovnikov led, ko se učitelju ničesar dokazati ni dalo. Ob tej priložnosti prosim vse one tovariše, ki so imeli kdaj s podobnim bojem opraviti, naj dopošljejo »Pisarni« objektivno pisano gradivo, ki bo ponujalo vsemu učiteljstvu vpogled v ravnanje nekaterih duhovnikov in šolskih oblasti.

Ne boj se te župnikove tožbe, ona je v kljub vsem zvižčam votel strah, udarec po vodi. Ona ti celo daje orožje v roke, zamahniti ž njim po tožniku.

1. Ako bi bil Ti res voglaril okrog farovža ter gledal skozi okno, ni to nič kaznjivega. V kazenskem zakoniku sem zaman iskal paragrafa, kamor bi se mogla ta obdolžitev uvrstiti. Pričanje tožnikove dekle Ti ne more na noben način škodovati. Sodnik ji prisege niti dal ne bo.

2. Ako se župnik boji, da bi kdo skozi okno v farovž gledal, naj skrbi sam za to, da bodo okna ob luči z zastorom zastrta. On sam je dolžan skrbeti za varnost svojega početja, a ne mimoidoči ali zunaj stoječi ljudje.

3. Župnikova logika je le deloma prava. Res je, da ljudje radi gledajo skozi okno v take hiše, kjer se zbirajo »cipe« ali tatovi, a ravno tako je res, da vsakdo rad pogleda skozi nezastrito okno v razsvetljeno sobo, v kateri se nahajajo poštene ljudje. Ta lastnost (radovednost) je človeku prirojena. Poštenim ljudem sicer ni všeč opazovanje, toda ne čutijo se tako užaljene, da bi se zatekali k sodišču. Nepošteni pa se čutijo takoj užaljene, ter iščejo, kako bi opazovalca ugriznili.

4. Priznaj svoje »knajpanje« ter osmeši župnika, kako on to Tvojo privatno zdravstveno zadevo prav po ligvorijansko zavija. Opozori sodišče na župnikovo protišolsko početje, njegovo zlorabo šolskih zadev proti Tebi z namenom, zbuhati med ljudstvom čut neprijateljstva, kar bo sodišču pojasnilo namen župnikove tožbe. To pojasnilo je potrebno, a ne morda zato, da rešiš sebe obsodbe, temveč zato, da razkriješ sodišču župnikovo farizejstvo ter da mu pošteno posvetiš domov.

5. Mogoče je, da je župnikova dekla res videla v mraku ali temi človeško postavo, ki je naslušavala pod oknom, saj sam priznavaš, da si zalotil pri tem dejanju svojo dekle. A tudi katero drugo osebo brez razlike spola bi moglo početje v farovžu vabiti k ponočnemu opazovanju. V tem slučaju odpade župniku na korist naša trditev, da hoče z zlobnim

načinom Tvoje knajpanje zvijati. Po poročilu dekile misli on, da si bil Ti oni nepoklicani prihajač in opazovalec.

6. Idi brez skrbi k obravnavi in si pri sodišču računaj za pot primerne stroške; plačati jih mora stranka, ki tožbo izgubi, in ta bo naš visokočastiti tožnik.

7. Ako je Tvoje sodišče sedaj z delom preobloženo, ne bo kmalu obravnave. Ker župnik v svoji tožbi ni zahteval, naj se Ti njegova tožba pismeno naznani, in če Te sodišče res ne obvesti ter se razpiše obravnava šele po preteku treh mesecev, potem tožba zastara, tudi tedaj, če bi obsegala kaj kaznjivega (izvzeto je hudodelstvo). Ni dovolj, če je tožba vložena, ona se mora tožencu pismeno naznani v določenem roku.

8. Da je župnik, ki se inače šteje za Slovenca, vložil tožbo v nemškem jeziku, kaže, da pravzaprav ni Slovenec, temveč breznačajen Rimec. Rimci imajo na ustih pobožen vzdih, a v srcu zatajevanje narodnosti in strastno poželjenje, koristiti sebi na škodo svojega bližnjega. Inteligenca slovenskega rojstva, ki se ne upa s svojim jezikom izza peči, ki ga zataji pri najbližjem državnem uradu iz najnižjih koristilovnih namenov, ni slovenska inteligenca. Taki breznačajnejši škodujejo veljavi našega jezika največ. Uradniki in vlada zlorablajo tako početje v preziranje našega jezika z izgovorom, da Slovenci sami ne smatramo enakopravnosti svojega jezika za resno zadevo, zaradi česar nas tudi ona ne smatra za resen narod.

Dohtar Ribež.

Dopisi.

Štajersko.

† Franc Friedl. Pri Sv. Barbari v Halozah je dne 11. marca po dolgotrajni in mučni bolezni preminil tovariš Franc Friedl. Blagopokojnik je služboval na tem mestu dolgih 21 let. V tej dobi si je s svojim taktim in prijaznim vedenjem, s svojo dobrodušnostjo in neprisiljeno dovtipnostjo pridobil srca vseh župljanov, kar je dokazala uprav velikanska udeležba njegovega pogreba dne 13. m. m. A ne samo domačini so spremljali svojega priljubljenega učitelja in daleko-znanega spretnega orglarja k tili jamici, tudi veliko število tovarišic in tovarišev iz sosesčine in od daleč je podalo pokojnemu drugu dokaz neminljive vdanosti s tem, da so se vzlic skrajno neprijaznemu vremenu udeležili pogrebne izprevoda.

Umrli je mož-tovariš in — oče! Ob njegovem grobu je togovalo srce tovarišem in domačinom med žalostne zvoke nagrobne žalostinke se je mešal bolesten jok in stok pokojnikovih nedorastlih otrok in osamele soproge... Nepozabljiv ostane umrli svojim tovarišem! Bil je blago srce, odkrit značaj, poštena in vedno vesela duša. Temni oblaki nevolje niso nikoli zastirali njegovega vedrega lica... Neko značilno potezo njegovega nastopanja v družbi bi si upal podati s trditvijo, da ni v življenju redkokdaj ali sploh nikoli razžalil kogarsibodi hote ali nehote. V družbi je marveč umel vse navzoče razveseljevati s svojim zdravim humorjem in s pesmijo. — Rojen l. 1847. v Slivnici pri Mariboru, je pohajal ljudsko šolo doma; realko in učiteljske je obiskoval pozneje v Mariboru. Služboval je na okoliški šoli v Mariboru, potem v Hočah, v Slivnici, pri Sv. Miklavžu na Drav. polju in od l. 1883. pri Sv. Barbari v Halozah, kjer ga je neizprosna smrt iztrgala poklicu, družini in družbi. — Bodi mu zemljica lahka!

—o—

Primorsko.

Iz sežanskega okraja nam pišejo: Pri nas se je čestokrat dogajalo, da so županstva uporabljala šoloobiskujoče otroke za občinske robote. Zaraditega so se šolska vodstva pritoževala na c. kr. okr. šol. svet. Okrajni šolski svet je pozivno na te pritožbe poslal vsem šolskim vodstvom in županstvom odlok z dne 18. marca 1904, št. 677, ki pravi: »Šolska vodstva večkrat tožijo, da županstva uporabljajo šoloobiskujoče otroke za ročne robote, občinski in gozdni čuvaji pa za sajenje borovih sadik in drugo. —

Ker s tem otroci po nepotrebnem in neopravičeno zamujajo šolski pouk, opozarjam županstva, da naj ne jemljejo šoloobiskujočih otrok na roboto, ne na druga dela med šolsko dobo, ker bodem v tem pogledu vsako tudi najmanjšo zamudo kaznoval. Prilичno se šolska vodstva opozarjajo na to, da sleherno tako zamudo smatrajo za neopravičeno ter jo vpišejo v spisak neopravičenih zamud, predloživši jo kraj. šolskemu svetu. — Upamo, da bode to pomagalo in da se v bodoče ne bode več zlorabljala šolska mladina za take namene.

Naš c. kr. deželni šolski svet je poslal poročilo o stanju ljudskega šolstva Goriško-Gradišćanske za l. 1902/03. c. kr. okrajnim šolskim svetom. Ti pa javljajo o tem šolskim vodstvom. Naš c. kr. okrajni šolski svet nam poroča z odlokom z dne 5. marca 1904, št. 177, da je iz poročila posneti, da se je v tem okraju (sežanskem) otvoril en razred, da sta se zgradili dve novi šolski poslopji, da se je enemu potrebno prizidalo in da se je glede šolske oprave izboljšalo marsikaj. —

V šolskem letu 1901/02 je bilo 5289 šolodolžnih otrok, in v letu 1902/3 pa 5403. Šoloobiskujočih otrok je bilo v l. 1901/02 — 4922 in v l. 1902/03 pa 4964; razen teh je obiskovalo razne druge šole v l. 1901/02 — 295 in v letu 1902/03 pa 366 otrok. — Šole ni obiskovalo v l. 1901/02 — 72 in v l. 1902/03 pa 73 otrok bodisi zaradi bolezni ali telesnih in duševnih hib.

V l. 1901/2 je obiskovalo šolo torej 100% in ravnotako tudi v l. 1902/03.

Šolski obisk je bil vobče precej reden. Na nekaterih šolah popolnoma reden. Učiteljstvo, duhovščina, krajni šol. sveti in krajne oblastnije naj pospešujejo ob vsaki priliki reden obisk. Učiteljstvo bodi natančno in strogo pravično ob razsojevanju zamud. Proti renitentnim staršem naj se strogo postopa. Nevedne naj se pa o tej stvari pouči z dobrohotno besedo. Dobro in blagodejno vpliva na razvoj in prospeh šolskega obiska, če se učitelj pogostoma in ob vsaki priliki stika s starši šoloobiskujočih otrok, pogovarjaje se o dobroti šole in prepotrebnem znanju.

Učiteljstvo je delovalo vobče zadovoljivo in sem prepričan, da bo tudi nadalje posvetilo vse svoje moči z vestnim izpolnjevanjem svojih dolžnosti v povzdigo vsakdanje ljudske šole kakor tudi nadaljevalnih tečajev, čeprav se ni še izpolnila vroča želja, da bi se gmotno stanje izboljšalo.

Učiteljstvu priporočam, da ob vsaki priliki varuje svoj stanovski ugled in da se vsakega bodisi političnega ali socialnega strankarstva ogiblje in v verskih stvareh pa svoj nastop tako uredi, da se narodu ne da nikake prilike do nepotrebnih opazk. —

To se je učiteljstvu naznanilo po odloku c. kr. dežel. šol. sveta z dne 30. januarja t. l. št. 98.

One tovariše in tovarišice, ki se zanimajo za rusko-japonsko vojsko, priporočam zemljevid: A. Herrich: Ostasien,

Japan, Korea, Ost-China und Südöstlicher Teil des asiatischen Russland. Masstab 1 : 4,500.000. Zemljevid je 7 dm 8 cm dolg in 7 dm 1 cm širok (78 cm × 71 cm) in je prav krasen in pregleden. Stane 60 h in se dobiva v Glogavi pri »Carl Flemming-Verlag.« — Dobi se tudi v knjigarni Schimpff v Trstu. —b—

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Za letošnjo XVI. glavno skupščino »Zaveze«, ki se vrši o binkošnih v Postojni, so dosedaj zglasene te-le razprave:

A. 1. »Izvrševanje šolskih zakonov«. Poročevalec g. Ivan Lapajne, šolski ravnatelj v Krškem.

2. »Stališče in taktika slovenskega učiteljstva nasproti političnim strankam.« Isti poročevalec.

B. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zglasilo:

»Naša učiteljska društva z ozirom na moderno šolstvo in vladajočo politično konstelacijo.« Govori g. Armin Gradišnik, nadučitelj v Celju. Stavki: 1. Prava naša organizacija so — učiteljska društva. 2. Informativno postopanje napram članom o vseh važnih šolsko-pedagoških in šolsko-političnih pojavih bodi glavni nalog našim društvom. 3. Po društvih vplivaj učiteljstvo na oficijelno in neoficijelno javnost. 4. Kakršno društvo, takšno učiteljstvo; kakršno učiteljstvo, takšno vedenje šolskih oblasti njemu nasproti.

C. »Najnovejši pojavi na svetovnem pedagoškem polju s posebnim ozirom na Avstrijo.« Poročevalec gospod Ivan Sega, učitelj v Dol. Logatcu. Vodstvo »Zaveze.«

Občni zbor „Društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega“ se vrši dne 21. aprila 1904. ob pol 11. uri dopoldne v šoli na Uncu. Na dnevnem redu je poleg običajnih točk tudi poročilo: »Obrtno nadaljevalne šole.« Poroča nadučitelj g. Andrej Sest iz Cerknice.

Štajersko.

Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic v Celju ima prvi občni zbor v Celju dne 5. aprila t. l., Nova ulica št. 9, I. nadstropje. Pričetek točno ob 1/2 11 uri z naslednjim vzporedom: 1. Poročilo upravnega odbora o dosedanjem delovanju. 2. »Kaj hočemo?« (govori g. V. Strmšek.) 3. Volitve. 4. Eventualia (predlogi naj se pred zborovanjem izroče odboru.) Ker se gre tu pokazati, da je naša »Zveza« res aktualne važnosti, je pač odveč, še posebe opozarjati slovensko učiteljstvo na Štajerskem, udeležiti se tega zbora čim številneje. Upravni odbor,

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje dne 7. aprila 1904 ob 10. uri dopoldne v okoliški šoli po naslednjem dnevnem redu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Društvene in stanovske zadeve. 4. Volitev delegatov za XVI. glavno skupščino »Zaveze«. 5. Predlogi in nasveti. Pred društvenim zborovanjem zboruje ravnatelj čebelarsko društvo. K mnogobrojni udeležbi vljudno vabi odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje dne 7. aprila ob dveh popoldne v Gomilskem. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Skupno posvetovanje o odpravi III. plačilnega razreda. 3. Službena razpredelnica: izjava šolskega vodstva o prosilcu. 4. Volitev dveh delegatov. 5. Pobiranje društvenine. Slabo vreme ne ovira zborovanja. Anton Farčnik, t. č. predsednik.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo prvokrat dne 19. novembra 1903.*) Predsednik se spominja iz okraja se izselivših tovarišev Osv. Pustiška in Ant. Hohnjeca ter predstavi novo pristopivšo članico gdč. Hermine Bračičevo. Tovariš Grmovšek poroča o zborovanju »Lehrerbunda« in društva »Selbsthilfe«. Nato predlaga tovariš Böheim zaupnico

*) To poročilo smo dobili šele sedaj, zato ni naša krivda, da ga priobčujemo tako pozno. V prihodnje se ne bomo ozirali več na tako zakasnela poročila društvenih zborovanj. Uredn.

bundovemu predsedniku Killerju, kar se z občnim odobravanjem sprejme. Odslej se bo tudi obenem z društvenino pobiral znesek za »Schul- und Lehrerzeitung«. Predloga, naj se prične marljivo gojiti risanje po novjših zahtevah, in naj se pošlje bundu peticija za odpravo III. plačilnega razreda, se vzameta na znanje, oziroma v rešitev.

Drugo zborovanje je bilo dne 10. sušca. Iz poročila tajnikovega je posneti, da je društvo v minulem letu štirikrat zborovalo in se je pri tem razpravljalo o sledečih predmetih: »Črtice iz podsredske šolske kronike«, »Kako ima ljudska šola v otrokih zbujati čuvstvo za lepo in blago«, »Katere prednosti in pomanjkljivosti ima Jungejeva in biološka metoda«, »O čebelarstvu« in »Najnovejše o spisju«. Društvo je bilo tako pri zborovanju »Zaveze« kakor »Lehrerbunda« zastopano po svojih odposlancih; istotako pri ustanovnem shodu »Zaveze« v Celju. Nadučitelja Sim. Gajšeka je imenovalo svojim častnim članom. — Izmed dopisov je omeniti tri pozive »Zaveze« in sicer: 1. naj se rezervni fond za učiteljstvo vsestranski podpira, 2. da se oklene učiteljstvo z večjo vneto svojih stanovskih listov, posebno »Učit. Tovariša«, ki tako nevstrašeno zastopa naše koristi ter predlaga ustanavljanje poverjeništev. Društvo je poverilo to delo društvenemu blagajniku V. Pulkotu. 3. Društvo naj naznani za letošnje zborovanje »Zaveze« kak tema in poročevalca. Ker se pa društvo strinja s stavki, ki jih je stavila »Zaveza«, zato se ne navetuje novih. — Nato je govoril tovariš Pulko o risanju po zahtevah modernih pedagogov in omenil pri tem pomen Marinovega dela »Risanje v ljudski šoli.« — Blagajnik izkazuje 36 K 06 h prebitka. Staremu odboru se izkaže zaupanje s tem, da se neizpremenjen zopet voli, torej: Sestinc Franc, predsednik; Moric Emerik, podpredsednik; Potočnik Anton, tajnik; Pulko Valentin, blagajnik in poročevalec v strokovne liste; Grmovšek Mihael, pevovodja; Böheim Franc in Sket Andrej, odbornika.

Kot delegata k »Zvezi« se oglasita in sprejmeta Bračič Franc in Pulko Val., k »Zavezi« pa Grmovšek Mih. in Pulko. — Po končanem vzporedu se je nabralo za trpečega tovariša Horvateka 18 K. — Prihodnje zborovanje bo meseca maja.

Zborovanje učiteljskega društva za brežiški in sevniški okraj. Vsakdo je potreben okrepcila in razvedrila, in učitelj na kmetih ni zadnji med temi; dovolj veliko potrebo do tega provzroča že samo naporno delovanje v za-dehlih šolskih prostorih in skoro nič manj pogrešanje inteligentne družbe, v kateri bi bilo učitelju mogoče časih si poiskati razvedrila.

Ker so razmere take, ni čuda, da smo komaj čakali dne 6. marca, na kateri dan je bilo napovedano zborovanje zgoraj omenjenega društva. Vreme je bilo ugodno in v vselem pričakovanju smo se podali v lepo in prijazno vas Videm v novo šolsko poslopje. In res! Naše veselo pričakovanje ni bilo brezpomembno, vsebina dnevnega reda je bila tako zanimiva, da smo ji vsi z največjo pozornostjo sledili. Tako nam je g. predsednik Ivan Knapič prebral pri drugi točki dva važna dopisa od »Zaveze«. Ta je poslala društvu okrožnico, naj bi društvo med kolegi še z večjo vneto delovalo na to, da bi se učiteljstvo naročalo na »Učiteljskega Tovariša« in na »Popotnika«. Na željo, izraženo v dotičnem dopisu, se je volil poverjenik, ki naj bi v tem zmislu skrbel za to, da se bodo nekateri zaspanci bolj vzdrabili. Drugi dopis pa je naročal, naj se društvo posvetuje, o čem bi se pri letošnjem glavnem zborovanju predavalo. Na »Zavezin« predlog sta se sprejeli temi: »Svobodna šola in svobodno učiteljstvo« in »Najnovejši pojavi na pedagoškem polju«. Nato je sledilo predavanje g. tov. Jamška, ki je razpravljal o Kernovi metodi pri stavkovi analizi. Iz temeljitega referata smo spoznali, kako priporočanja vredna je ta metoda in da je bila v tem pouku naša dosedanja metoda v marsičem nedostatna. Prihodnjič bo gospod referent z ozirom na Bezjak-Schreinerjeve vadnice snov nadaljeval. Končno se je določilo, da se vrši prihodnje zborovanje dne 8. maja t. l. v Brežicah.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 3. sušca v mariborski okoliški šoli ob prav obilni udeležbi. Pred zborovanjem se je vršilo odborovo posveto-

vanje o društvenem delovanju v tekočem letu. Odbor je odobril sledeči temi: 1. Na ped.-did. polju: V koliki meri odgovarjajo šolske knjige ped.-did. načelu. Pouk in vzgoja bodita prirodna! 2. Na stanovskem polju: Ugled in veljava šolstva. Sredstva, po katerih se dosežata. — Tu se bo obširno razpravljalo o časti sploh ter o stanovski časti posebej.

Pri zborovanju sta se obe temi z odobravanjem vzeli naznanje. Zaradi obširnega dnevnega reda, posebno pa zaradi mnogih dopisov je moralo tokrat izostati predavanje gospoda Požegarja: O časti ter o posebni ali stanovski časti, pride pa na dnevni red pri prihodnjih zborovanjih. Sklenilo se je poslati čestitko g. ravnatelju H. Schreinerju, ki je pomaknjen v šesti činovni red. (Kdaj bomo pa mi pomaknjeni v drugi krajevni razred?)* Izvršitev tega sklepa je prevzel društveni načelnik.

Glede dopisov od vodstva »Zaveze« je ukrenilo društvo sledeče: Naše društvo se popolnoma strinja s temama, ki ju je izbral »Zavezin« odbor. Samostojnih tem ni mogel predlagati, ker je določeni rok že minil. Strinja se tudi s pisavo »Zavezinega« glasila »Uč. Tovariša« ter odobrava odborov predlog, da se volijo poverjeniki, ki bodo razširjali ta naš stanovski list, ki se tako odločno in neustrašno poteza za interese učiteljskega stanu. Naše mnenje je, da dobivaj vsaka šola vsaj en iztisek. Pravzaprav pa je moralna dolžnost vsakega učitelja in učiteljice, da je naročnik »Učiteljskega Tovariša«. V našem okraju je prevzel prostovoljno težavni posel poverjenišva odlični naš tovariš, gospod Davorin Lesjak (Ruše). — Za naš »rezervni zaklad« se bo pobiralo na vsaki šoli prvega dne vsakega meseca. Posameznikom pa se da na prosto voljo, koliko kateri prispeva. Nabrana vsota se bo poslala koncem leta po društvenem blagajniku »Zavezi«. — Pri tej priliki sta se prostovoljno javila delegatom 16. glavne skupščine »Zaveze« gosp. Matija Lichtenwallner (Ruše) in gosp. Simon Vodenik (Sv. Jurij ob Pesnici), namestnikom pa g. Fr. Lichtenwallner (Leitersberg-Krčevina) in g. Leopold Serbinek (Fram.)

Razgovoru o dopisih je sledilo poročilo g. Fr. Lichtenwallnerja o »Lehrerhausverein«. To društvo je organizacija učiteljstva na gospodarskem polju. Udje se zavežejo, da kupujejo pri določenih trgovcih, ti pa, da dajo rabat. Trgovec odda rabat vsako četrletje društvu. Koncem meseca decembra pa se razdeli isti po poverjenikih med člane. Potrebim tovarišem se delijo podpore in ustanavljajo se štipendije. Vsak član plača, kadar pristopi, 3 K, pozneje samo 2 K na leto. — Koncem svojega poročila je izrazil gosp. Fr. Lichtenwallner željo, da bi učiteljstvo v prav obilnem številu pristopilo k temu prekornemu društvu, ki ponuja svojim članom tudi mnogotere druge ugodnosti. G. poročevalec je žel za svoj trud občno zahvalo.

Da bodo imela naša zborovanja tudi vesel značaj, zato je predlagal gosp. tovariš Svitoslav Hauptman, da bi se gojilo petje. Zaradi pomanjkanja časa se tokrat o tej zadevi ni moglo razpravljati. Upati in želeti pa je, da pride ta stvar že pri prihodnjem zborovanju na dnevni red ter se tudi dožene.

Goriško.

Zborovanje učiteljskega društva za sežanski šolski okraj se vrši dne 7. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne v Duvovljah. Dnevni red: 1. Praktičen slovnični nastop. 2. Pozdrav predsednikov. 3. Referat: »Učiteljstvo in stanovi«. 4. Predlogi. 5. Vaje v petju. Na obilno udeležbo vljudno vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Čitanka za obče ljudske šole. Izdaja v štirih delih. III. del. Za četrto in peto šolsko leto štiri- (sic!) in večrazrednih ljudskih šol. Sestavila Henrik Schreiner in Fr. Hubad. Cena vezani knjigi 1 K 30 h. Na Dunaju. V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig. 1904. Str. 260. — Henrik Schreiner in Fr. Hubad sta imeni, ki so ju spričo zadnjih

*) Odločujoča gospoda misli, da ostane tudi štajersko učiteljstvo za vse večne čase na zadnjem klinu!

Uredn.

dogodkov na ljudskošolskem polju mnogokrat imenovali. Ljudje so govorili, da se je dvignilo dvoje reformatorjev: eden nam ustvari slovensko psihologijo in drugo, kar je združeno z njo, drugi privede zlasti kranjsko šolstvo na prava pota. Naša dolžnost ni sedaj, da bi dokazovali v koliko so bila in so (glede Schreinerja) še opravičena ta domnevanja. Dokumentujemo te govorce le zaradi tega, ker so res krožile med slovenskim učiteljstvom in pa da opravičimo svoje silno presečenje, ki nas je navdalo, ko smo prelistali imenovano čitanko. — Dva odlična šolnika sta nam napisala čitanko — tako smo rekli, ko smo dobili v roke knjigo, ki je namenjena za četrto in peto šolsko leto štirirazrednih in večrazrednih ljudskih šol (ne pa »... štiri- in večrazrednih lj. š.« kar ni slovensko, temveč nemško.). Toda — prevrari smo bili! Namesto vzorne knjige imamo pred seboj ljudskošolsko čitanko, ki je v velikem nasprotju s konsekvenco in ki je niso sestavljala stalna jezikovna načela, kar je neodpustna napaka, da že zaradi tega ne sme ta čitanka v naše šole. Knjige ne vlada niti Levec niti Sket-Janežič niti Pleteršnik. Zdaj stoji ta beseda zapisana tako, nekoliko strani pozneje zopet drugače, zdaj je besedni red tak, kmalu potem zopet drugačen, zdaj velja to pravopisno pravilo, zdaj zopet ono. Na nas je napravila čitanka vtisk, da jo je pisala nemška misel in slovenska beseda, kar pa ne sme na noben način veljati pri slovenski šolski knjigi! Temu je najbrže vzrok, da sta morala gospoda šolnika sestaviti knjigo v naglici in da so opravili recenzenti svoj posel površno in malomarno, češ, za ljudsko šolo je dobra vsaka reč! To je popolnoma napačno mnenje, pa naj ga goji kdorkoli! Kako naj potem naučimo svojo mladino pravilne in lepe materinščine, če se ne moremo sklicevati niti na knjigo, ki je mlademu šolarju takorekoč vadecum? S čim naj zidamo, ako je tvarina trhla in temelj neenakomeren, šibak? Taka knjiga ne odpira učencu vrat v čudovito lepoto slovenske govorce, mu ne zbuja slovenske misli in ga tudi ne navaja k pravilnemu, blagoslavemu in jasnemu izražanju tega, kar mu gleda oko in čuti srce.

S to knjigo se nismo pomaknili nikamor naprej. Preveč ljubezni in spoštovanja čutimo do svojega rodnega jezika, nego da bi mogli hvaliti knjigo, ki nam samo kaže, kakšna ne bodi ljudskošolska čitanka.

Toda govore naj dokazi!

Poudarjamo, da ne menimo navesti vsega, kar smo si zaznamovali v knjigi, zakaj tako navajanje bi bilo preobširno. A že iz tega, kar navedemo, se bralci lahko preverijo, da je naša gorenja trditev prava!

Str. 2.: Kako se pride v nebesa (dvakrat!), namesto pravilnega: Kako pridemo v nebesa. — Str. 36.: ... reklo se bo ..., namesto pravilnega: ... bodo rekli ... — Str. 39.: ... se imenuje potrpežljivost, namesto pravilnega: ... imenujemo potrpežljivost. — Str. 77.: Kaj se ne govori vse o Švicarskem ..., namesto pravilnega: Kaj vse ne govore o Švici. — Str. 79.: V Zvezdi je l. 1860. postavljeni spomenik Radeckega, namesto pravilnega: V Zvezdi je Radeckega spomenik, ki so ga postavili l. 1860. — Str. 80.: Tu ne nahajamo visokih gorá, namesto pravilnega: Tu ni visokih gorá. — Str. 83.: Tudi v poznejših letih se je v cerkvi še mnogo olepšalo, namesto pravilnega: Tudi v poznejših letih so v cerkvi še mnogo olepšali. — Na isti strani: Razen omenjenih najdeš v Mariboru še samo dve cerkvi, namesto pravilnega: ... sta v Mariboru še samo ... — Str. 84.: ... se nahajajo, namesto pravilnega: so. — Str. 85.: Od tod se uživa, namesto pravilnega: Odtod uživamo. — Str. 92.: Kmalu nato ti stopi pred oči prostorna luka, namesto pravilnega: Kmalu na to zagledaš prostorno luko ... itd., itd. —

Da niso to slovenski stavki, dokazuje njih nemško besedilo, n. pr.: Wie man in den Himmel kommt ... wird man sagen ... nennt man ... Was man nicht alles von der Schweiz spricht ... In der Sternallee steht das im J. 1860 aufgestellte Monument ... Hier finden wir keine hohen Berge ... In Marburg findest du ... befinden sich ... Tritt vor die Augen itd., itd.

Nekonsekvence:

Str. 2.: ... spomladno jutro, str. 151.: Pomladni hrošč. — Str. 4.: ... kajti (kar je sploh napačno! Nihče izmed preprostega ljudstva ne govori kajti), dve vrsti dalje pravilni, zakaj; str. 16. isto: ... kajti 6. vrst pozneje zakaj. — Str. 9.: ... skušata, str. 16.: ... skusi, str. 23.: ... poskusi, str. 27. pravilno: izpregovori, str. 31. pravilno: ... izkaže. — Str. 44.: Neizrečeno ... str. 85.: neizrečno. — Str. 30.: ... v ognji, str. 247.: v ognju; str. 135.: ... v prahi, str. 155.: ... v prahu. — Str. 37.: ... Donavo, str. 105.: Dunaj in Donava, ki je lepe modre barve. (Seveda: An der schönen blauen Donau!), str. 235. zopet Dunaj, namesto pravilnega Dunav, kakor ima tudi Aškerc v originalu. — Str. 65.: ... tovaren (ni slovenska beseda!), str. 105. pravilno tvornica. Str. 67.: Nobeno peresce (drevo vendar nima perja!), str. 157. pravilno: ... čašna lista, dva lista — itd. —

Str. 10.: ... od vas, str. 18. (in pozneje): ... želi Vaša ... — 19.: Innsbruck, str. 80.: Laterman (namesto Latterman), str. 247.: ... Bombelles in Koronini (namesto Coronini.) — Itd., itd., itd. —

Mnogo kričečih napak je tudi glede besednega reda v stavku, zlasti glede glagola; n. pr.: str. 30., str. 41., str. 147., str. 181., str. 211., str. 229. — itd., itd. — Opozarjamo na Levčev Pravopis § 533. in dalje.

Prava zmešnjava vlada v čitanki glede rabe naslonic. Primerjajte n. pr. samo str. 25. in 247.! — Opozarjamo na Levčev Pravopis § 536. in dalje.

V knjigi je tudi vse polno nepotrebnih naglasov, a ker že so, bi morali biti pravilni; glede rabe ostrivca in krativca pa tega ne moremo trditi; n. pr.: str. 3.: dospé (namesto: dospè), str. 25.: takò (nam. takó), str. 29.: Barlé (namesto Barlè), str. 79.: uzrèš (nam. uzrèš) itd., itd. —

Drugi nedostatki:

Ne: med potjo (str. 2.), ampak: spotoma, ne: vrh (ista stran), ampak: vrhu, ne: zelo (str. 3.), ampak: jako, ne: tužno (str. 10.), ampak: tožno, ne: se uleči (ista stran), ampak: leči (leči — ležem, ne pa: se uleči, se uležem, kakor: sestí — sedem, ne pa: se vsestí — se vsedem), ne: štiri in osemdeset (str. 11.), ampak: štiriinosemdeset (glej: Levec § 629.), ne: rodbina (str. 12.) ampak: rodovina, ne: se vrne nazaj (str. 13.), ampak: se vrne (saj se menda nihče ne vrača — naprej!), ne: če tudi (str. 18.), ampak: četudi, ne: še le (str. 21.), ampak: šele, ne: po dnevi, po noči (str. 13.), ampak: podnevi ponoči (glej: Levec § 621.) — itd., itd. —

Ponekod (n. pr. na str. 20.) je napačno rabljen osebni zaimek. Glede napačne rabe pridevnika **rad** (str. 21.) opozarjamo na § 241. Levčevega Pravopisa, glede osebnega zaimeka (str. 35.) pa na § 265. istega Pravopisa. Pred samostalniki, ki se začenjajo s **k** ali **g**, pišemo predlog **h** in ne **k** (str. 61.). Pišemo tudi ogrski, ne pa: ogerski (str. 85.). Pišemo: leža, ne pa lega (str. 105.), pišemo: Nadvojvodina Avstrijska nad (pod) Anizo, ne pa: Nadvojvodina avstrijska nad (pod) Anizo str. 105. Domača lastna (osebna) imena na **e** sklanjamo s prirastkom — **t** —, torej: Šuklje — Šukljeta — po Šukljetu, ne pa: po Šukljeju (str. 219. in v kazalu.)

(Konec.) *Liga + 1.*

Učne slike iz domoznanstva. (Podrobni učni načrt za 3. šolsko leto.) Uredil Anton Maier. Založil c. k. mestni šolski svet. Natisnil Dragotin Hribar. —

Takih knjižic se menda še več obeta ljubljanskemu učiteljstvu. Zato izpregovorimo o notranji vrednosti tudi te knjižice pozneje, ko bomo imeli vse v celoti pred seboj. Danes poudarjamo le, da ima ljubljansko učiteljstvo zopet en pripomoček več za gojitev enostranskega mehanizma v šoli. Nekaj pa je, kar moramo že danes obsojati, to je previsoka cena. Pomislimo! Knjižica, ki ima 68 strani, velja 1.70 K. Kam pridemo? Knjižico je založil c. kr. mestni šolski svet in ta vendar ne bo iskal tolikega dolička pri učiteljstvu! Ali kje tiči vzrok?

Liga + 2.

»Popotnik« ima v 3. letošnji številki to-le vsebino: 1. V. Bežek: Moj odgovor. (Dalje.) — 2. Dr. Janko Bezjak: Načela za etimološko-sinonimski slovar. — 3. Dr. Fran Ilešič: O izvornosti naše starejše mladinske književnosti. — 4. Ivan Kelc: O napakah značaja, ki se največkrat nahajajo

pri naših šolskih otrocih, in kako jih odstraniti? — 5. Ivan Ilešič: Šolstvo v tujini. — 6. Književno poročilo. — 7. Razgled. Listek. — Pedagoški paberki.

Vegov životopis, ki ga je spisal stotnik F. Kaučič, je vojno ministrstvo nakupilo za vse vojaške šole.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Jernej Bahovec, trgovec s šolskimi potrebščinami v Ljubljani, **50 K.** — Logaška pošojilnica **20 K.**

Osebnosti na Kranjskem. A. Likozar, doslej šolski voditelj v Preserju, je imenovan voditeljem šole v Rakovniku pri Ljubljani. — V Fari vasi pri Kočevju je začasno nameščena za učiteljico gđč. Marija Blaznik, poprej v Podragi. — Začasni učitelj v Čatežu pri Krškem, Fran Fabinc, pride v Jesenice; pomožna učiteljica na umetno-obrtni strokovni šoli, Martina Lindtner, je imenovana za pravo učiteljico na tem zavodu.

Šolske vesti na Štajerskem. Nadučitelji so postali: Na nemški šoli v Laškem Josip Sernetz, dosedaj učitelj v Lipnici; v Stari vasi dosedanji nadučitelj v Blanci Anton Skarlovnik; pri Novi Štifti dosedanji učitelj-vodja Ivan Kelc. Stalni so postali: V Središču učitelj Anton Hren; na nemški šoli v Laškem Izabela Sark, dosedaj v Vuhredu; v Stari vasi Marija Skarlovnik, dosedaj stalna učiteljica v Blanci. Okrajna pomožna učiteljica sta postala: Fran Schmidt, učitelj v Obrajni, za radgonski okraj, in Alojzij Jankovič, učitelj v St. Ilju Pod Turjakom, za slovenjegraški okraj.

Izprememba v deželnem šolskem nadzorstvu na Štajerskem. Z odlokom c. kr. namestništva z dne 22. januarja t. l., številka 266, je izročil c. kr. namestnik na Štajerskem temeljem pooblastila c. kr. min. za bogoč. in uk nadzorstvo ljudskih šol s slovenskim in utrakvističnim učnim jezikom c. kr. dež. šol. svetu štajerskemu v službovanje pridelenemu deželnemu šolsk. nadzorniku g. Petru Končniku. Temu so pridružene v nadzorovanje tudi na Srednjem štajerskem šole v pol. okrajih Feldbach in Hartberg — vse druge šole nadzoruje dež. nadzornik Linhart.

Štajerski »Lehrerbund« je sklenil, da se bo potezal z vso resnostjo za odpravo tretjega krajevnega plačilnega razreda ter vabi učit. društva, občinske in okrajne zastope kakor tudi šolske svete, naj vlagajo v to primerne peticije.

Štajerski deželni šolski svet je odredil poleg že obstoječega tečaja za sadjerejo in vinorejo za ljudske učitelje v Mariboru še enaka 14dnevna tečaja v mesecu juniju na deželnih vinarskih šolah v Ljutomeru in Silberbergu pri Lipnici. Oglasila je pošiljati do 15. aprila t. l. pri pristojnih okr. šol. svetih.

II. in III. izkaz darov za Jarčev nagrobni spomenik. Ivan Zotter, nadučitelj, Gomilsko **3 K**; Ivan Zdolšek, nadučitelj v p., Celje **3 K**; Matevž Kavčič, nadučitelj, Jurklošter **3 K**; Gornjeg. Sav. učit. društvo po g. Praprotniku **5 K**; Minka Miklič, učiteljica, Gomilsko **2 K**; Julka Miklič, učiteljica Gomilsko **2 K**; Marija Stupan, učiteljica pri Svetem Jurju ob Taboru **2 K**; Julka Stupan, učit. r. d. pri Svetem Jurju ob Taboru **2 K**; Simon Meglič, nadučitelj na Vranskem **3 K**; Breško-sevniško učit. društvo po g. Amaliji Piuk **6 K**; vsega skupaj **42 K.** Nadaljne darove sprejema Anton Farčnik, nadučitelj na Polzeli.

Šole za silo v logaškem šolskem okraju. V logaškem šolskem okraju so štiri šole, na katerih poučujejo tamošnji župniki. Z ozirom na to, da obiskuje vsako teh šol nad 40 otrok in ker nam je dobro znano, da je na šolah, kjer poučujejo neizprašani duhovniki, pouk sila pomanjkljiv, si dovoljujemo kompetentne šolske oblasti opozarjati, da se ustanove redne enorazrednice v nastopnih krajih: Gora pri Idriji, Vrh pri Sv. Treh kraljih, Vrh pri Sv. Trojici in Zavrtec.

Bela žena. Umril je na braniku slovenstva ob beneški meji, v Mirniku, učitelj Ernst Terčič, vrl narodni delavec na eni najtežavnejših slovenskih postojank. Terčič je bil zgled učitelja in narodnega bojovnika. Blag mu spomin! — V bolnici usmiljenih bratov v Gorici je umrl Ivan Koren, učitelj v Mavhinjah. Na pogreb je došlo v Gorico več gg. tovarišev pokojnika in c. kr. okrajni šolski nadzornik iz Sežane, g. M. Kante. Pokojniku, ki je bil vsekar navdušen za napredek svojega stanu in naroda, bodi blag spomin!

Nagrobni spomenik je sklenilo postaviti »Učit. društvo za celjski in laški okraj« svojemu članu, rajncemu nadučitelju Antonu Šumljaku v Gotovljah. V ta namen se obrača na vse znane cenj. tovariše, tovarišice, znanke in ožje prijatelje pokojnikove za prispevke v nakup nagrobnega spomenika. Doneske sprejema odbor (gg. I. Kvac, nadučitelj v Šmartnem v Rožni dolini, R. Vrečer in Fr. Pristovšek, učitelj v Žalcu).

Okrajna učiteljska konferencija za logaški okraj se vrši dne 9. julija 1904 v Dol. Logatcu. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi tema, ki jo morajo izdelati vse učne osebe, namreč: »Risanje v ljudski šoli z ozirom na zahteve sedanjosti«. Ta referat je napraviti do 1. junija.

Prihodnje usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole se prične pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dne 2. maja ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljsku. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 25. aprila v rokah izpraševalne komisije.

A. Črnič, ravnatelj namestnik.

Zahvala. Slavn. posojilnica v Ribnici je podarila tukajšnji šoli 40 kron v nabavo učil, knjig in drugega šolskega blaga. Za ta velikodušni dar se prav vljudno zahvaljuje Šolsko vodstvo v Dolenji vasi, dne 22. marca 1904.

F. Gregorač.

Katoliški šulferajn. Na Dunaju se je vršilo dne 25. t. m. slavnostno zborovanje tega društva. Vabila so razposlali raznim članom cesarske rodovine, prišel pa ni nobeden, temveč so se pismeno opravičili nadvojvode Fran Ferdinand, Ludvik Viktor, Ferdinand Karel in Oton ter nadvojvodinji Marija Terezija in Marija Anunciata, nadalje ministrski predsednik, ministra Hartel in Böhm ter župan dr. Lueger. Zborovanje so zaključili — s papeževim blagoslovom. To je bil najvažnejši dogodek tega zborovanja. Naša Slomškarija ni bila zastopana. Ne marajo zanjo na Dunaju!

Ljudsko šolstvo v Trstu. Širokoustni tržaški Lahi se radi bahajo, kaj vse store za povzdigo omike in za izobrazbo prebivalstva. Kdor bi verjel tem besedam, bi moral misliti, da je Trst glede ljudskega šolstva ena prvih provincij v državi, v resnici pa je najbolj zanikrna provincija. Še v znamenarjeni in zapuščenici Galiciji je bolje kakor v Trstu. In Trst je vendar veliko, bogato mesto, kjer se dannadan proslavlja avita cultura. Po uradni statistiki o avstrijskem ljudskem šolstvu za l. 1899/1900 je bilo tedaj v Trstu in okolici 25.755 otrok, ki bi bili morali šolo obiskovati. V šolo pa je hodilo ali dobivalo zasebni poduk le 19.393 otrok, 6362 otrok pa sploh ni uživalo nikakega poduka. V prvem trgovskem mestu vse države vzraste kar četrtnina otrok kakor živina na paši. Ni čuda, da je potem toliko izpridenosti. V Trstu in v okolici se ni šolska oblast sploh nikdar pobrigala. V okolici hodijo v šolo samo tisti otroci, ki jih starši sami oglase. C. kr. obrtni nadzornik v Trstu je v svojem poročilu za l. 1902 označil kot sramotno dejstvo, da petina rokodelskih vajencev ne zna ne čitati ne pisati. Že 35 let je v veljavi sedanji ljudskošolski zakon, a v Trstu še do danes ni obč. svet kot deželni zbor uredil šolskega nadzorstva. In ljudje, ki nalašč

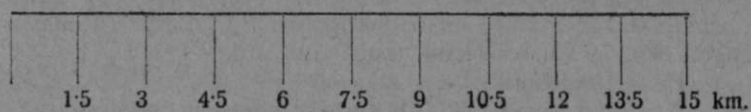
zanemarjajo ljudsko šolstvo na tako barbarski način, zahtevajo vseučilišče! Čemu jim pa bo? Namesto da agitirajo za vseučilišče, naj se rajši zavzamejo za ljudsko šolstvo, da ne bo mladina rasla tako, kakor rastejo ciganski paglavci.

Slovani v južni Nemčiji. V Monakovem obstoji nič manj kot 16 slovanskih društev (5 čeških, 6 ruskih, 2 poljski, 2 srbski in 1 jugoslovansko); od teh jih goji vsaj polovica družabno življenje in prireja ob raznih priložnostih slavnostne predstave. In nikomur, niti najzagrizenejšim slovanožrcem, katerih je tudi tu nekaj, ne pride na misel, da bi motili te mirne in nedolžne ljudi, ker vedo, da bi se s tem grozno osmešili. Mnogo prebivalstva, tudi višji krogi, se prav radi udeležujejo teh predstav ter občujejo na najpresrčnejši način s Slovani. Tam ne morejo umeti razmer na Avstrijskem in ne poznajo nikakega hujskanja zoper Slovane, ki so po nekaterih mestih v čisljih kot izvrstni posestniki ter se prištevajo najodličnejšim meščanom. Enako je tudi v Nürnbergu, Fürthu, Avgzburgu, Stuttgartu in Mannheimu, kjer polagoma naraščajo močne slovanske naselbine. Z gojenjem leposlovja, jezika in domačih šeg po društvih se varujejo ponemčevanja, za katero pa so vsekakor jako sprejemljivi. — Kakšna pasja besnost pa vlada po avstrijskih renegatskih mestih zoper Slovane!

Popravek. Merilo Baurovega sten. zemljevida Kranjske je sedaj na zemljevidih napačno označeno. Pravilno merilo je tako-le:

1 : 150.000

1 cm = 1,5 km

Tako je popraviti merilo na zemljevidih. — To merilo dobi vsak pri vodstvu I. mestne deške ljudske šole v Ljubljani (Komenskega ulice).

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 604.

Kranjsko.

Na dvorazrednici v Št. Vidu pri Vipavi je popolniti nadučiteljsko mesto.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 12. aprila 1904.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 11. marca 1904.

Št. 451.

Na štirirazrednici v Gor. Logatcu je mesto učitelja stalno popolniti.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 19. aprila 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 18. marca 1904.

Št. 494.

Na dvorazredni ljudski šoli v Fari Vasi je popolniti nadučiteljsko mesto s postavnimi prejemki in prostim stanovanjem.

Prošnje je vlagati do 25. aprila 1904.

C. kr. okr. šolski svet v Kočevju, dne 16. marca 1904.

Izvrsten okus dobi kava, ako ji primešate

Vydrove žitne kave.

Poskusite! Poštna pošiljka s 5 kg 4 K 50 h franko.

Vydrova tovarna žitne kave Praga VIII.

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četr leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 18 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.